

Trump, toll og sjømat – uke 4

Sjømatrådet deler en fersk USA-status etter en travel start på det nye året. Ved utgangen av uke 3 er det et uoversiktlig bilde med geopolitiske trekk, som også har fått et tydelig handelspolitisk tilsnitt. USAs president har fortsatt å overraske etter en start på året som har bydd på dramatiske hendelser i Venezuela og trusler om nye tollsatser mot alle som handler med Iran. I tillegg har Canada og Kina meldt at de reverserer tidligere innførte handelstiltak.

Nå truer Trump med **10 prosent ekstra toll** til land som støtter Grønland og Danmark med ikrafttredelse fra 1. februar. Presidenten har også sagt at det vil komme en økning på ytterligere **15 prosent** – totalt 25 prosent ekstra – den 1. juni, dersom saken ikke løser seg i USAs favør.

Hvorvidt tiltaket gjennomføres og med hvilken hjemmel blir kun spekulasjoner frem til en *Executive Order* eventuelt utstedes. Så lenge det er uklart hvorvidt Trumps utspill blir noe av. Det er også uklart hva som blir enkeltland, direkte berørte land og EUs respons på Trumps siste utspill.

1. Tollbildet

Dersom formelle prosesser gjennomføres og utspillet fra lørdag 17. blir gjeldende politikk, vil tabellen under vise de ulike lands potensielle tollsats for varer inn til USA per 1. februar:

0%	10%	15%	20%	25%	Annet
Canada**	Chile	EU*	Storbritannia	Norge	Kina (20-45%)
Mexico**	Færøyene	Island		Nederland	
				Sverige	
				Danmark	
				Frankrike	
				Tyskland	
				Finland	

*EU-land som så langt ikke har ytret støtte til Danmark og Grønland

Canada og Mexico har unntak grunnet frihandelsavtalen **USMCA

Hva som eventuelt skjer med varer som allerede er på vei er foreløpig et av flere spørsmål som er ubesvart.

Dette er de viktigste artene som ble eksportert til USA i 2025:

1. Laks
2. Ørret
3. Snøkrabbe
4. Kongekrabbe
5. Makrell
6. Hyse
7. Torsk
8. Kveite
9. Sjøkreps

[Eksportører har tilgang til eksportrapport for USA gjennom Sjømatrådets nettsider.](#)

2. Det tolltekniske – hva må til for at dette skal skje?

Det er fortsatt viktig å påpeke det på nåværende tidspunkt ikke foreligger noen formelle beslutninger, og uttalelsene bør derfor forstås som politiske signaler. Inntil administrative prosesser er igangsatt og rettslig hjemmel er avklart.

Dersom tolltiltak realiseres, fremstår *International Emergency Economic Powers Act* (IEEPA) fortsatt som den mest relevante hjemmelen. IEEPA gir presidenten adgang til å regulere internasjonal som handel tidligere etter erklæring av nasjonal nødssituasjon. Lovverket kan benyttes uten produktbegrensninger, satsgrenser og med umiddelbar virkning.

Andre hjemler er tilgjengelige, men fremstår som mindre egnet i denne konteksten:

- Section 232 (Trade Expansion Act of 1962) krever en formell etterforskning i Handelsdepartementet og er begrenset til bestemte produkter av hensyn til nasjonal sikkerhet.
- Section 301 (Trade Act of 1974) forutsetter en USTR-ledet prosess og er primært rettet mot landspesifikke handelstvister.
- Section 338 (Tariff Act of 1930) gir adgang til høye tollsatser ved dokumentert diskriminering, men er historisk ubrukt og rettslig usikker.
- Section 122 (Trade Act of 1974) åpner for midlertidige importavgifter ved betalingsbalanseproblemer, men er tidsbegrenset og makroøkonomisk betinget.

Samlet sett er IEEPA korteste vei da den kombinerer bred anvendelse og rask iverksettelse. Den ventede avgjørelsen fra USAs høyesterett er derfor relevant i denne konteksten og kan få betydning for om administrasjonen velger å benytte IEEPA på nytt, eventuelt midlertidig, eller om alternative hjemler må vurderes dersom disse tollsatsene skal implementeres.

3. Norsk laks og ørret

Effekter av mulig ekstra toll på norsk laks – nøkkeltall og vurderinger

Ettersom utspillet så langt vi vet gjelder alle varetyper, er det ekstra krevende å anslå de langsiktige virkningene av en slik tolløkning. Enkelte matvarer vil bli dyrere, andre billigere, og mulige mottiltak samt endringer i eksisterende handelsrestriksjoner mellom land bidrar til ytterligere usikkerhet. I tillegg kan en svekket global økonomi påvirke etterspørselen negativt.

Nedenfor følger en vurdering av mulige effekter for laks, med fokus på vridninger i vareflyt og nøkkeltall for 2025.

1. Norsk eksport av laks i 2025

Total norsk lakseeksport:	USA som marked:
1,7 millioner tonn (rund vekt)	121 000 tonn, 7 % av volumet
124,4 milliarder kroner	11,3 mrd. kroner, 9,1 % av verdien (Norges nest største marked)

2. Bearbeidet laks: Filet

USA er Norges viktigste marked for bearbeidede lakseprodukter, både fersk og frossen filet.

Total norsk eksport:	USA som marked:
Fersk filet	
149 000 tonn	38 700 tonn, 26 % av volumet
20,7 mrd. kroner	5,8 mrd. kroner, 28 % av verdien
Frost filet	
81 200 tonn	24 200 tonn, 30 % av volumet

11,6 mrd. kroner	4 mrd. kroner, 34 % av verdien
------------------	--------------------------------

3. Fersk hel laks

Fersk hel laks er Norges viktigste sjømatprodukt.

Total norsk lakseeksport:	USA som marked:
Fersk hel laks	
1 098 000 tonn	15 000 tonn, 1,3 % av volumet
87,5 mrd. kroner	1,3 mrd. kroner, 1,5 % av verdien

Eksporten av hel fisk til USA er beskjeden, og lavere enn eksporten fra f.eks. Storbritannia eller Færøyene.

Konsekvens av ekstra toll

Det er filetproduktene og den norske videreforedlingsindustrien som vil bli hardest rammet av økt toll, siden USA er et hovedmarked for disse produktene.

4. USAs import av atlantisk laks i 2025

(Per oktober 2025)

Total import:

- 515 000 tonn rv
- 4 485 mill. USD

Chile

- 270 000 tonn, 52 % av volumet
- 2,2 mrd. USD, 49 % av verdien

Norge

- 19 % av volumet
- 22 % av verdien

I tillegg kommer betydelige mengder norsk laks som eksporteres til USA via land som nå får økt toll:

- Fra disse landene:
5,1 % av volumet, 5,6 % av verdien
- Fra EU totalt:
5,8 % av volumet, 6,4 % av verdien

5. Markedsvridninger ved endret tollregime

Laks er et globalt omsettelig produkt. Endringer i markedsadgang gir raskt vridninger i vareflyten.

Europa (EU)

- Vridning mot EU-land med stor foredlingskapasitet for filet
- Kort sikt: særlig **Polen** og **Litauen**

Canada

- Har allerede vridd eksporten fra Asia til USA
- **Lite ytterligere effekt** forventes

Chile

- Vil øke eksporten til USA
- Har stor filetkapasitet og lav pris
- Kan erstatte fersk og frossen filet fra Europa
- Mindre volum vil bli tilgjengelig for Asia/Europa

Færøyene og Island

- Vil vri mer av eksporten mot USA
- Gjelder hovedsakelig hel fisk
- Filetkapasitet kan komme på sikt

Global pris- og logistikeffekt

- Toll og logistikkflaskehalser vil presse globale eksportpriser nedover
- Andre produsentland kan ta markedsandeler dersom norsk tilgang svekkes

Oppsummert

- USA er kritisk for norsk filetindustri og videreforedlere.

- Hel fisk påvirkes i mindre grad, men indirekte vridninger i markedet vil spille inn.
- Chilensk og europeisk kapasitet kan utnytte situasjonen raskt, spesielt på filet.
- Tollendringer i USA skaper ringvirkninger globalt – både i pris, flyt og markedsadgang.

Ørret

Norsk totaleksport av ørret i 2025 var **105 000 tonn rund vekt**, til en verdi av **7,4 milliarder kroner**.

- USA var Norges nest største marked for ørret, med en total eksport på **14 000 tonn rund vekt** (andel **13 %**) og en verdi på **1,1 milliarder kroner** (andel **15 %**).

Per oktober 2025 importerte USA totalt **27 000 tonn rund vekt ørret** til en verdi av **215 millioner USD**. Norge var den største leverandøren med **48 % av volumet** og **50 % av importverdien**.

Chile var den nest største leverandøren med:

- **27 % av importvolumet**
- **28 % av importverdien**

Tyrkia var volummessig den femte største leverandøren med **5 % av volumet**, men var verdimesig **tredje størst** med **4 % av importverdien**. Sammen med Chile er Tyrkia en av få nasjoner som kan levere stor marin ørret.

Både Chile og Tyrkia har potensial til å øke sin ørreteksport til USA. Chile kan vri mer av sin eksport fra Asia, spesielt Japan og Thailand, og en tilsvarende utvikling kan også skje for Tyrkia.

4. Norsk hvitfisk

De største hvitfiskartene Norge eksporterer til USA er hyse, torsk og kveite.

Mesteparten av den norske hyseeksporten til USA er fryst hel hyse, hvor vi konkurrerer mot Færøyene som har 10 prosent toll i dag, og allerede har en tollfordel mot oss. En ytterligere økning i tollsatsen på norsk hyse vil gjøre norsk hyse enda mindre konkurransedyktig i det amerikanske markedet.

For torsk er tørrfisk, fryst hel torsk, og klippfisk de viktigste produktene vi eksporterer til USA. Allerede i dag gjør en høy torskepris kombinert med amerikansk toll og en

svakere dollar at mange amerikanske importører leter etter rimeligere alternativer. En ytterligere økning i tollsatsen på norsk torsk vil redusere etterspørselen etter norsk torsk i USA enda mer.

USA er et svært viktig marked for norsk kveite. Selv om kun 18 prosent av direkteeksporten av kveite går til USA, ankommer også betydelige volum norsk kveite i tillegg til USA via transittmarkeder i Europa. USA er et svært viktig marked for både vill og oppdrettet norsk kveite.

Mesteparten av USAs kveiteimport er imidlertid fra Canada, som har nulltoll til USA. En økt toll på norsk kveite til USA vil slå direkte ut på prisene som norske eksportører vil være i stand til å oppnå i det amerikanske markedet. Oppdrett av kveite i Norge forventes å øke betydelige de kommende årene, og en høy tollsats i USA vil være svært uheldig.

5. Norske skalldyr

- Norge eksporterte 5 849 tonn skalldyr til en verdi av 1,86 milliarder kroner til USA i 2025.
- For både snøkrabbe og kongekrabbe er USA det dominerende markedet, 59 prosent av eksportvolumet på snøkrabbe og 66 prosent av eksportvolumet gikk direkte til USA i 2025
- Direkteeksporten av snøkrabbe til USA endte på 4 512 tonn snøkrabbe til en verdi av 986 mill kroner i 2025, 59 % av eksportvolumet
- Direkteeksporten av kongekrabbe til USA endte på 1 212 tonn til en verdi av 857 mill kroner
- USA har importert 61 546 tonn snøkrabbe til en verdi av 1,3 mrd USD tom oktober.
 - Canada: 54 278 tonn (88 prosent av importvolumet)
 - Norge: 5 639 (9,2 % av importvolumet)
- USA har importert 2 506 tonn fryst kongekrabbe til en verdi av 0,11 mrd USD tom oktober
 - Argentina (sørlig kongekrabbe): 1 136 tonn (45 % av importvolumet)
 - Norge (rød kongekrabbe): 894 tonn (35 % av importvolumet)
 - Japan (rød og brun kongekrabbe): 250 tonn (10 % av importvolumet)

En ekstra toll på 10 prosent vil kunne få store konsekvenser for norsk eksport av både snøkrabbe og kongekrabbe til USA, da markedet er svært viktig for fryst snøkrabbe og både levende og fryst kongekrabbe.

Særlig for snøkrabbe vil situasjonen forverres betraktelig for de norske aktørene, hvor man ikke har mange andre fryst-markeder å spille på. USA-markedet er tollsensitivt, ettersom konkurransen fra Canada og Alaska – som begge har nulltoll – allerede er sterk. En 10 % økning i tollen på norske snøkrabbe vil øke prisforskjellen ytterligere mot kanadisk og kan føre til en vridning bort fra USA til Asia, hvor den norske snøkrabben vil møte stor konkurranse fra russisk snøkrabbe.

For norsk kongekrabbe innebærer økningen en ytterligere fordyring av et produkt som allerede omsettes til historisk høye priser, og hvor markedet er preget av knapphet etter Russlands utestengelse. En langsiktig konsekvens er at kundene bytter ut kongekrabben med andre rimeligere krabbearter som kan gi fallende etterspørsel. Samtidig er kvoten i Norge ned i 2026 og med begrenset volum fra Norge og russisk kongekrabbe utestengt, så vil de som vil ha rød kongekrabbe ikke ha mange reelle alternative frem til ny sesong starter igjen i Alaska i oktober.

6. Canada og Kina signerer avtale om tidligere satte handelstiltak

Den 16. januar 2026 kunngjorde Canada og Kina en avtale for å adressere tidligere innførte handelstiltak og mottiltak mellom landene. Avtalen er et rammeverk for å løse spesifikke problemstillinger som har oppstått gjennom handelstiltak fra og mot hverandre. Avtalen er ikke offentlig tilgjengelig på nåværende tidspunkt.

Ifølge kunngjøringen forventer Canada at rapsmel, hummer, erner og krabbe ikke vil bli underlagt relevante antidiskriminerende tollsatser fra 1. mars 2026 til utgangen av året. Dette anslås å forbedre markedsadgangen for canadiske landbruks- og sjømatprodukter med en samlet verdi på om lag 2,6 milliarder canadiske dollar.

<https://www.international.gc.ca/news-nouvelles/2026/2026-01-16-china-chine.aspx?lang=eng>